

Årsredovisning

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN
815601-0624

Stiftelsen för STIFTELSEN TYRESTASKOGEN får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 20240101 – 20241231

Om inte annat särskilt anges, redovisas belopp i hela kronor (SEK)

Verksamhetskoordinator Teckla J. och MSBs vattenbombare vid skogsbranden i Åva 29 augusti 2024.
Foto: Tyrestas naturbevakning.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sida</i>
-Förvaltningsberättelse	2
-Resultaträkning	15
-Balansräkning	16
-Noter	18
-Underskrifter	23

Förvaltningsberättelse

Inledning

Stiftelsen Tyrestaskogen kan härmed lägga sitt trettioförsta verksamhetsår till handlingarna.

Pandemin 2020-2022 medförde att antalet besökare i Tyresta ökade dramatiskt för att därefter minska något. Under 2024 har vi noterat att tillbakagången består, men fortfarande har Tyresta nationalpark och naturreservat betydligt fler än en miljon besök per år.

Trots betydande nedskärningar i statlig finansiering och de utmaningar detta medför, har vi så långt som möjligt fortsatt att förvalta och utveckla Tyresta nationalpark, Tyresta naturreservat, Tyresta gård och naturum Nationalparkernas hus enligt stadgarnas ändamål och skötselplanens intentioner. Statliga bidrag utgör nu mindre än hälften av Stiftelsens intäkter och nedskärningarna har tvingat oss till att på olika sätt minska verksamhetens omfattning. En nödvändig åtgärd har varit att omorganisera den operativa verksamheten för att skapa en effektivare samordning och en bättre prioriteringsprocess. Våtmarkssatsningar, åtgärder för biologisk mångfald och besökarnas säkerhet har varit prioriterade områden. Verksamheten vid naturum har dragits ned med 1/3, helt i linje med storleken på den riktade nedskärningen.

Stiftelsen tackar våra finansiärer och andra bidragsgivare som gör vårt arbete för naturvården och friluftslivet möjligt. Ett särskilt tack till Stockholms stad, Haninge kommun och Tyresö kommun som trots svåra ekonomiska tider gått in där regering och riksdag sviker och dubblarat sina bidrag till förvaltningen. Utan dessa förstärkningar hade verksamheten tagit stor skada. Den nära dialogen med Länsstyrelsen har varit en viktig förutsättning för vår förvaltning, likaså vår engagerade styrelse. Vi vill också tacka alla intressenter och samverkanspartners; från kommuner till entreprenörer, enskilda individer och ideella föreningar, för gott samarbete.

Vi är också tacksamma för alla engagerade besökare i Tyrestaområdet. De ser och hör vad som sker i skogen, ger oss återkoppling och kommer med förslag till förbättringar. Och de kan samtidigt njuta av några värdefulla ekosystemtjänster: berikande naturupplevelser och välbefinnande till kropp och själ.

För Stiftelsen Tyrestaskogen

Jonas Ekstrand
vd och nationalparkschef

Tyrestaområdet

Stiftelsen Tyrestaskogen (STS) förvaltar Tyresta: ett stort, skyddat, lättillgängligt och i stora delar opåverkat naturområde med höga natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden. Det ligger i Haninge och Tyresö kommuner söder om Stockholm.

Kärnområdet på 1 970 hektar är skyddat som nationalpark sedan 1993, med syftet enligt nationalparksförordningen att "bevara ett representativt sprickdalslandskap med omgivande urskogar och värdefull natur i övrigt". Här finns den finaste och största urskogen söder om Dalälven. Även i Norrland nedanför fjällskogarna är gamla, orörda skogar som de i Tyresta mycket ovanliga. Nationalparken omges på tre sidor av ett mer kulturpräglad naturreservat på sammanlagt 2 949 hektar. Tyrestaområdet fungerar som närreklamationsmark för boende i Haninge och Tyresö, som utflyktsområde för hela Stockholmsregionen samt som besöksmål för turister.

Tyresta har stora arealer urskog, naturskog, hällmarker, myrar, brandområden, odlings- och naturbetesmarker, strandängar, våtmarker, sjöar, vattendrag och även ett stycke innerskärgård. Det är ett från exploatering närmast orört område som ligger bara en halvtimmes bilresa från Stockholms centrum; ett välbesökt, nära 5 000 hektar skyddat tätortsnära natur- och kulturlandskap av högsta klass.

I området finns ett tiotal anlagda eldplatser, flera vindskydd och 55 km markerade leder. Tyresta by, som utgör huvudentrén till nationalparken, har höga kulturmiljövärden. I byn finns ett 20-tal byggnader, med anor från 1700-talet och framåt. Här ligger också Tyresta gård, Stiftelsens kontor och vårt bemannade besökscentrum, naturum Nationalparkernas hus.

Tyresta nationalpark ägs i sin helhet av staten via Naturvårdsverket, som även äger merparten av Tyresta naturreservat. I reservatets södra del finns även några privatägda områden. I de norra delarna äger Tyresö kommun och några privatpersoner tomtmark inom naturreservatet.

Stiftelsens grunder

Stiftelsen Tyrestaskogen instiftades år 1993 av Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län samt Stockholms stad, Haninge och Tyresö kommuner. I samband med att Tyresta nationalpark inrättades samma år beslutade regeringen genom nationalparksförordningen att Stiftelsen är förvaltare. Länsstyrelsen har utsett Stiftelsen till förvaltare av Tyresta naturreservat.

Enligt stadgarna är Stiftelsens ändamål att:

- förvalta Tyresta nationalpark och naturreservat,
- svara för viss fastighetsförvaltning på uppdrag av Naturvårdsverket,
- fördjupa kunskapen, informera och utbilda besökarna om natur och kultur i Tyresta, genom bl.a. inventeringar, utställningar, trycksaker, föreläsningar och guidningar,
- underhålla, sköta och vid behov utveckla anläggningar och verksamhet till gagn för nationalparken, naturreservatet och dess besökare.

Stiftelsen Tyrestaskogen är en avkastningsstiftelse med ett kapital som förvaltas av Kammarkollegiet. Det samlade, bundna stiftelsekapitalet från instiftarna var vid starten 39 mkr, vilket placerades i aktie- och räntefonder. De första åren var direktavkastningen hög, täckte förvaltningskostnaderna och genererade dessutom ett visst överskott. Detta återfördes då till kapitalet, vilket ökade till drygt 44,6 mkr. Direktavkastningen har dock minskat sedan dess och utgör ett normalår ca. 10-20 % av intäkterna i verksamhetsbudgeten. För att kompensera den över tid minskande betydelsen av stiftelsekapitalet har Naturvårdsverket tagit ett ansvar för finansieringen av förvaltningen. Emellertid har det nominella förvaltningsanslaget legat på en i princip oförändrad nivå de senaste 15 åren och är numera påtagligt urholkat av inflationen. Detsamma gäller anslagen till Tyresta gård och naturum. Statens budget för 2024 innebar en fortsatt stor neddragning för naturvården i Sverige, men Tyresta har i viss mån kunnat buffra med egna medel. Inga investeringsmedel beviljades under 2024 vilket kommer att få betydande följder på vår förmåga att förvalta Tyresta. Dessutom uppstår en skötselskuld som kommer att bli mycket kostsam att ta tag i när förfallet väl har gått för långt. Enligt regeringen kommer driftsanslagen för 2025 att vara än mer reducerade vilket fortsatt medför en stor belastning på verksamheten. Naturvård, service till besökare, tillgänglighet, säkerhet och infrastruktur drabbas på ett påtagligt sätt.

Under 2023 bidrog stiftarna Haninge och Tyresö kommuner samt Stockholms stad finansiellt till Tyrestas förvaltning med 250 tkr vardera. Under 2024 har bidragen fördubblats tack vare politisk vilja baserad på engagemang och djup insikt om Tyrestas stora betydelse för människor och natur.

Under sommaren 2022 kontaktades Stiftelsen på telefon av Naturvårdsverket. En internrevision har uppdagat att det kan föreligga problem med formalia rörande Stiftelsens uppdrag om viss fastighetsförvaltning. Stiftelsen har haft uppdraget sedan 1993, dvs över 30 år. Avtalet sades upp och frågan om framtiden avsågs redas ut under hösten 2022. Först i december 2023 genomfördes en direktupphandling och det tecknades ett ettårigt avtal om viss fastighetsförvaltning med Naturvårdsverket. Hösten 2024 förlängdes avtalet till att omfatta även 2025. I slutet av verksamhetsåret 2024 meddelade Naturvårdsverket att uppdraget kommer att läggas på Länsstyrelsen, alternativt upphandlas på den öppna marknaden. Förvaltningen menar att Naturvårdsverket tolkar LOU mycket restriktivt och inte har tagit tillvara de möjligheter som ges av de etablerade undantagen i lagen och där Stiftelsen fortsatt bör kunna vara uppdragstagare. I februari 2025, efter verksamhetsårets utgång, meddelar Länsstyrelsen att man avser att inte ta uppdraget om viss fastighetsförvaltning, varför offentlig upphandling är det enda alternativ som återstår.

Att vara förvaltare av ett så värdefullt och välbesökt område som Tyresta, innebär stort ansvar och förtroende. Våra ambitioner är därför höga, viljan stor och kompetensen betydande. Vi vill värna, vårda, visa och utveckla Tyrestaområdet på bästa sätt där naturvård och besökarmottagning är i fokus. Vi vill att Tyresta ska vara ett föredöme som nationalpark och besöksmål, såväl nationellt som internationellt. Men en kraftigt underdimensionerad finansiering och den osäkerhet som skapats kring hur Stiftelsens uppdrag kommer att se ut sätter käppar i hjulet för en effektiv och ändamålsenlig förvaltning av Tyresta nationalpark och naturreservat.

Stiftelsens styrelse

Tyresta nationalpark har med Stiftelsen Tyrestaskogen som förvaltare en för landet unik förvaltningsform. Den innebär en samförvaltningsmodell mellan staten och de berörda kommunerna. Formen är vald för att säkra resurser för långsiktig förvaltning och lokal delaktighet. Styrelsemedlemmarna nomineras av de fem instiftarna; kommunerna utser politiker och har majoritet i styrelsen, Naturvårdsverket utser ordförande bland styrelsens ledamöter. Det är dock en styrelseledamots uppgift att i företräda Stiftelsen när man sitter i styrelsen, inte sin arbetsgivare eller de politiska uppdrag man innehar.

Uppgifterna för styrelsen är i första hand att besluta om budget, verksamhetsplan och anställning av fast personal. Dessutom hanterar styrelsen policyfrågor och följer arbetet med förvaltningen av Tyresta i övrigt. Ordföranden och vice ordföranden har regelbundet avstämningar med nationalparkschefen.

Styrelsearbetet löper enligt ett etablerat schema över året. Vid marsmötet fastställs verksamhetsplan och budget. Då har staten fördelat sina ersättningar och vi vet vilket utfall avkastningen på stiftelsekapitalet inneburit. En exkursion hör till traditionen vid majmötet, då avstämningar görs av ekonomi och arbetsläge. Det senare sker också vid septembermötet, då även prioriteringar för nästa verksamhetsår tas upp. Vid novembermötet beslutas en preliminär verksamhetsplan och budget utifrån förvaltningens förslag.

Stiftelsen Tyrestaskogen har haft fyra ordinarie sammanträden år 2024: Den 20 mars, 24 maj, 20 september och 29 november.

Styrelsen består enligt de ursprungliga stadgarna av nio ordinarie ledamöter med ersättare, fördelade på instiftarna. Under 2024 ändrades stadgarna så att Tyresö kommun numera har två ordinarie ledamöter och två suppleanter. Vid utgången av 2024 bestod styrelsen av följande ledamöter:

Naturvårdsverket, ordinarie

Hasse Berglund
Emma Pöppel

Ersättare

Conny Jacobson
Rickard Arvidsson

Länsstyrelsen, ordinarie

Johanna Lindgren, ordförande utsedd av
Naturvårdsverket
Björn Carlberg

Ersättare

Cecilia Lindqvist
Åsa Lagerlöf

Stockholms stad, ordinarie

Ninni Lundblad
Raisa Lång Velazco

Ersättare

Gunnar Björkman
Mikael Nilsson

Haninge kommun, ordinarie

Kent "Renen" Johansson
Marietta de Pourbaix-Lundin

Ersättare

Göran Svensson
Adam Simonsson

Tyresö kommun, ordinarie

Mathias Tegnér, vice ordförande
Roger Gusthage

Ersättare

Margareta Baxén
Jenny Fors

Revisor har varit Maaria Martin-Vivaldi, Grant Thornton. Lekmannarevisor har varit Thomas Bengtsson från Stockholms stad, med Bengt Hansson som suppleant.

Stiftelsens organisation och förvaltningspersonal

Stiftelsens arbete utgår från de av styrelsen beslutade verksamhetsplanerna. Dock är arbetet påtagligt händelsestyrt och kräver stor flexibilitet, vilket gäller samtliga verksamheter. Stiftelsens operativa del utgörs av Tyresta nationalparksförvaltning. Den är indelad i fyra verksamhetsgrenar: stab, fält, naturum och gård; och hade vid årets slut tio tillsvidareanställda samt ett femtontal intermittert anställda.

I *staben* arbetade vid årets slut vd/nationalparkschef Jonas Ekstrand, ekonomikonsulten Lena Hedlund, matematiker/analytiker Magnus Marin samt butiksansvariga Laura Koivumäki och från tid till annan fyra intermittert anställda. Ekonomiansvarige Christine Branden arbetade i staben till och med oktober.

I *fält* arbetade naturvårdarna Teckla Jackson och Magnus Zetterström samt i början av året en intermittert anställd. Efter en omorganisation tog Teckla Jackson rollen som verksamhetskoordinator naturvård och Magnus Zetterström utnämndes till verksamhetskoordinator infrastruktur. Fältchefen Mattias Sjölander arbetade under årets första månad.

I *naturum* arbetade Lina Ljungqvist som verksamhetskoordinator naturvägledning tillika föreståndare och naturvägledaren/naturvårdsbiologen Mats Gothnier. Johan Landenmark arbetade som naturvägledare till och med juli. Under lördagar och söndagar, semestrar och högsäsong anlätades säsongsanställd personal och timanställda naturvägledare, totalt motsvarande en heltidstjänst.

Inom *gård* tillträdde Jesper Strandberg Westin som verksamhetskoordinator den 1 maj. På gård arbetade även djurskötarna Alexandra Bastemark och Katja Toledo. Personal från Fält och Stab har under våren fått rycka in för att stötta när behov har uppstått pga ledighet eller sjukfrånvaro.

Verksamheten har omorganiserats i syfte att skapa en mer robust, professionell och flexibel organisation. Krympta statliga anslag till naturvården ställer höga krav på en förvaltning som kan arbeta över hela det verksamhetsområde för utgör stiftelsens ansvar att förvalta. Stiftelsen har rekryterat en biträdande parkchef/VD för att stärka förmågan att arbeta långsiktigt och strukturerat. I den nya organisationen träffas NP-chefen, vice vd och verksamhetskoordinatorerna regelbundet för att diskutera ekonomi, prioriteringar och resurssättning. Ekonomikonsulten är med vid behov. Hela personalgruppen har möte på måndagar för avstämningar och diskussion. Det ekonomiska läget följs upp regelbundet av ekonomichefen. Utvecklingssamtal och lönesamtal genomförs årligen och i den nya organisationen sköts detta av NP-chefen. Rätt till ersättning för friskvård, sjukvård och receptbelagd medicin ingår i lokala avtal. Ett av personalen valt skyddsombud är verksamt inom det ena kollektivavtalsområdet och inom lantbruket är Kommunals regionala skyddsombud en aktiv part.

Protokollförda arbetsplatsträffar hålls i princip varje månad. Enligt ett samverkansavtal med de lokala fackliga organisationerna ersätter arbetsplatsträffarna informationsskyldigheten enligt MBL i många frågor. På den fasta dagordningen ingår bland annat verksamhetsplanering, arbetsmiljö, jämställdhet och upphandlingar. Personalen har friskvårdsersättning och hälsokontroller genomförs vart annat år via företagshälsovården som också bistår med uppföljningar.

Stiftelsen är medlem i arbetsgivarorganisationen Sobona (f.d. KFS), där merparten av personalen berörs av kollektivavtalet för besöksnäring. Stiftelsen är dessutom medlem i Gröna Arbetsgivare och följer jordbrukets kollektivavtal för personalen i gårdsverksamheten. Stiftelsen revideras av auktoriserade revisorer från Grant Thornton AB. Vårt stiftelsekapital förvaltas av Kammarkollegiet enligt särskilt avtal.

Trots ökad flexibilitet kan den ordinarie personalen inte göra allt som krävs av en förvaltning. Därför har entreprenörer anlåtats för snöröjning, reparations-, anläggnings-, bygg- och delvis för praktiska naturvårdsarbeten. Merparten av dessa har sin basverksamhet i närområdet och handlas upp genom avrop

från ramavtal. Större investeringsprojekt handlas upp genom förenklad upphandling. Konsulter har anlåtits för utrednings-, projekterings- och projektledningsarbeten.

Styrdokument för förvaltningen

Stiftelsens arbete utgår från stadgarna och styrs formellt av skötselplaner med föreskrifter för nationalpark och naturreservat, ett avtal med Naturvårdsverket om viss fastighetsförvaltning, en överenskommelse med verket om driften av naturum och ett rättighetsavtal för att använda varumärket naturum. Driften av Åva finansierades tidigare av Stockholm stad, men efter Naturvårdsverkets köp av området hösten 2020 sköter Stiftelsen markerna, dock med en reducerad ersättning.

Dessutom genomför Stiftelsen olika investeringar och skötselåtgärder efter direkta beslut av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen med tillhörande öronmärkta medel.

Utifrån tolkning av styrdokumentet har styrelsen november 2016 formulerat fyra övergripande mål för Stiftelsens verksamhet i Tyrestaområdet:

1. *Med hög kvalitet förvalta natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden.*
2. *Utveckla, underhålla och långsiktigt bevara byggnader och anläggningar.*
3. *Visa vägen ut, berika besöket och öka kunskapen om Tyresta och andra nationalparker.*
4. *Vara en ändamålsenlig organisation, väl förankrad i omvärlden, med engagerad och kompetent personal.*

Det interna arbetet styrs av Stiftelsens övergripande verksamhetsplan och budget, vilka beslutas av styrelsen. Den är sedan nedbruten i rullande operativa arbetsplaner för gård respektive naturvård, infrastruktur samt en särskild verksamhetsplan för naturum, vilka beslutas av nationalparkschefen. De olika övergripande målen flätas ofta in tillsammans förvaltningens verksamhet. Den omorganisation som genomfördes under året syftar till att effektivisera förvaltningen genom att öka samverkan mellan verksamhetsgrenarna och är ett sätt att mildra effekterna av kraftigt nedskurna statsanslag.

Stiftelsen är förvaltare och inte en myndighet. Myndighetsfrågor som exempelvis dispensgivning hanteras av Länsstyrelsen, oftast efter underhandssamråd med Stiftelsen. Tre av Stiftelsens naturbevakare är av Länsstyrelsen Stockholm förordnade som naturvårdsvakter och jakttillsynsmän för Tyresta nationalpark och naturreservat med tillhörande befogenheter.

Stiftelsens verksamhet 2024

Naturvård, friluftsliv och miljöövervakning

Det löpande naturvårdsarbetet är grunden för verksamheten och innebär tillsyn i hela området och regelbundna besök på bland annat alla eldplatser, ledsystemet i övrigt och längs kusten. I samband med detta har vi städad, lagt ut ved, åtgärdat brister och sett till att besökarna följer föreskrifterna.

Under vår, sommar och höst har vi haft schemalagd helgtjänstgöring för naturbevakningen i fält, där hela personalgruppen engageras. Naturbevakarnas huvuduppgifter är att informera och vägleda och vi får mycket positiv feedback från våra besökare som möter "en riktig ranger". Under högsäsongen 2024 har vi haft naturbevakare i tjänst även långt in på kvällar och nätter med fokus på välfrekventerade övernattningsplatser där otillåten eldning och tältning ofta förekommer. Antalet tältnätter i Tyresta ökar och det är ibland trångt kring de iordningställda eldrastplatserna. En konsekvens är att tält olovligt slås upp på otillåtna platser och att det ofta tas ved ur skogen och eldas i strid mot föreskrifterna; ett hot mot

såväl naturvärden som upplevelsevärden. Under verksamhetsåret har 5 bränder släckts av brandförsvaret, samtliga orsakade av besökare eldat på otillåten plats.

Det aktiva naturvårdsarbetet i områdets skötselområden syftar till att värna och öka den biologiska mångfalden och bedrivs med ett långt tidsperspektiv. Skötselplanen är ett myndighetsbeslut och ligger till grund för vårt arbete och vi har tagit fram en femårig plan för vilka skötselområden vi avser att arbeta i. Under 2024 införde vi en utökad kvalitetssäkringsprocess där planerna förfinades. I det förberedande arbetet arbetade vi med Artdatabanken, men även lokala källor och andra experter konsulterades. En upphandlad ekologikonsult medverkade till att fastställa målbilder, göra förinventeringar och åtgärdsplanering. Tjänstemän på Länsstyrelsen bildar ett informellt expertråd där vi dryftat ett allmänt myndighetsperspektiv, fått råd kring lagstiftning och praxis samt hur övergripande målkonflikter kan lösas. Men även frågor av teoretisk och praktisk natur har kunnat diskuteras. Aktiv monitorering har skett under åtgärdernas utförande och resultatet har efterbesiktigats där slutsatser kunnat dras och fortsatta naturvårdsåtgärder utformas. För att förankra våra planer och skapa delaktighet i lokalsamhället har vi hållit informationsmöten med relevanta naturvårdsorganisationer. Detta för att få ta del av deras ofta goda lokalkännedom, inhämta synpunkter och kanalisera intresse och engagemang i praktiskt volontärarbete som till exempel ängsslåtter.

Omorganisationen har tagit tid och resurser och relativt få skogliga naturvårdsåtgärder har utförts under året. Däremot har ett omfattande planeringsarbete utförts som kommer att bära frukt de närmaste åren.

Vi har initierat arbetet med att återta de ängs- och hagmarker som står under igenväxning. Slåtter har utförts på flera platser i Tyresta. Dels som en naturumledd och mycket välbesökt publik aktivitet, men även med hjälp av delegater från en internationell konferens samt ett samverkansprojekt med Haninge naturskyddsförenings slåttergrupp. Vid entré Höjden fortsatte vår mångåriga samverkan kring lieslåtter och uppföljning av insektsfaunan med arrendatorn. En ökad interaktion mellan Fältenheten och Tyresta gård är en viktig förutsättning för att vi framåt ska lyckas med våra ambitioner, läs mer om detta under avsnittet Tyresta gård.

Vi har arbetat aktivt med att utföra åtgärder för att gynna vilda pollinerare samt att bekämpa främmande invasiva arter.

Populationen av Adam och Eva (*Dactylorhiza sambucina*) i området kring Ävaviken har minskat dramatiskt de senaste decennierna. Endast 5-7% av beståndet finns kvar (Ulf Johansson, personlig kommunikation) och reduktionen är sannolikt orsakad av att antalet vildsvin har ökat betydligt. Förvaltningen har ombesörjt att området öster om Spiruddens gård inklusive Stavholmen har inhägnats med elektrifierat vildsvinsstängsel.

Under 2022 etablerades ett projekt i samarbete med forskare på Uppsala Universitet, Naturhistoriska riksmuseet och volontärer för att studera Tyrestas tjädrar på populations- och individnivå. Projektet leds av professor Ulf Gyllensten, Uppsala. Arbetet har gjort framsteg inom insamling och metodutveckling. Under 2024 har preliminära data tagits fram som ger unik information om Tyrestatjäderarnas populationsstorlek, grad av inavel och födoval. Projektet avses att drivas vidare under 2025 och vi har erhållit finansiering från Alvins fond.

Vi har erhållit finansiering för restaurering/återvätning av våtmarker i Tyresta och planering är utförd för tre objekt där också dispenser har sökts och beviljats. Ett projekt, Björkkärr, har genomförts under verksamhetsåret. Övriga projekt avses slutföras under 2025.

Förvaltningen har tagit fram ett kontrollprogram för Åvaån. Kontrollprogrammet, som syftar till att på ett systematiskt sätt kontrollera dammanläggningarnas funktion och påverkan, inkluderar bland annat nivåmätning, flödeskontroll och uppföljning av biologin i Åvaån. Vi har etablerat en referensgrupp med representanter från Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholm respektive Gotland samt Stockholms stad. Gruppen har sammanträtt två gånger under verksamhetsåret.

Stiftelsen tar regelbundet vatten- och sedimentprover i nationalparkens sjöar på uppdrag av dels Havs- och vattenmyndighetens IKEU-program (uppföljning av kalknings- och försurningseffekter) vid Sveriges Lantbruksuniversitet och dels av ITM (Institutet för tillämpad miljöanalys) vid Stockholms universitet. Från år 2011 kalkas inga sjöar längre i Tyresta. Surhetsgraden går successivt tillbaka mot naturliga värden, till stor del beroende på bättre rening av luftutsläppen från industrierna på kontinenten. Enligt avtal med IVL har Stiftelsen även ansvar för provtagning av nederbörd vid en station i nationalparken. Mätningen av nederbördsvolym och kemiskt innehåll är en del av Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning. På grund av nedskärningar i statens budget för naturvården i Sverige reducerades anslaget för vattenprovtagningen även 2024.

Totalt har närmare 200 m³ kluven ved lagts ut vid de 14 iordningsställda eldplatserna. Veden kommer främst från våra skötselåtgärder i betesmarker och bryn. Till eldplatserna i norr läggs ved ut av personal från Tyresö kommun på uppdrag av stiftelsen, inom ramen för ett rehabiliteringsprogram i Tyresö kommun. I Tyresta by har vi även hjälp från Haninge kommuns dagliga verksamhet.

Nya eldstäder köptes in 2023 och några har satts ut på Tyrestas etablerade eldrastplatser under 2024. Renovering av vindskydd har påbörjats och broar, spänger och trappor har reparerats, men stora behov kvarstår, inte minst av säkerhetsskäl.

Fordonsparken för förvaltningen består av två fyrhjulsdrivna lätta lastbilar, en terrängbil, en transportbil, en aluminiumbåt med elmotor, en dieseldriven servicebåt, en kanadensare, en roddbåt, tre cyklar, två elektriska tvåhjulsdrivna terrängmotorcyklar, en snöskoter, tre fyrhjulingar samt två traktorer. Annan motordriven utrustning är en åkgräsklippare samt ett flertal motorsågar och röjsågar. Miljöbränsle används där så är möjligt och fortsatt miljöanpassning kommer att ske successivt.

Kulturmiljö

Tyresta gård har betesdjur av gamla lantraser och bedriver en hävd enligt äldre gränser. Detta bidrar till att höja kulturmiljövärdet för både Tyresta by och dess omgivande odlingslandskap. Både lantraser och landskap utgör ett viktigt biologiskt kulturarv och en del av en kulturhistorisk helhetsmiljö.

Förvaltningen ansvarar för viss fornminnesvård men har inte haft resurser att utföra åtgärder under 2024. Vi har kontaktat Länsstyrelsen och påpekat att runristningen i håll i Tyresta by är i stort behov av upprustning. Länsstyrelsen har inspekterat runstenen och planerar för en restaurering, men den lär dröja till 2025.

Förvaltning av fastigheter

Underhåll av vägar, grönytor, anläggningar, byggnader och teknisk infrastruktur sker löpande och utgör en stor andel av förvaltningens kostnader. Vi har i rollen som företrädare för fastighetsägaren Naturvårdsverket och som hyresvärd haft en omfattande hantering av avtal, arrenden och andra nyttjanderätter, samt många personliga kontakter med våra hyresgäster och arrendatorer.

Gårdsverksamheten

Tyresta gård drivs sedan 2014 av Stiftelsen i egen regi och med anställd personal. Gårdens främsta uppgift är att restaurera och vidmakthålla det gamla betespräglade kulturlandskapet kring Tyresta by, men betande djur behövs även i övriga delar av Tyresta naturreservat.

Gården är ekologiskt certifierad enligt SMAK och håller djur av svenska lantraser; rödkulla (nötkreatur), roslagsfår, gotlandsfår, gotlandshöns och svensk gul anka, viktigt för ett genetiskt bevarandearbete. Alla beteshagar är nu renoverade och en tjur och två nya kvigor köpts in. Under året har vi även tagit in gutefår samt två nordsvenska hästar. De betande djuren utför ett värdefullt naturvårdsarbete i hagarna. Gården har också en pedagogisk uppgift som visningsgård för besökare och vi har djurparkstillstånd från myndigheterna.

I stiftelsens regi hyrdes boxplatser ut till privata hästägare. Vi har ökat antalet boxplatser från 7 till 10 och har skrivit om avtal för att tydliggöra att även hästarna har en roll att spela i det växelbete vi bedriver för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i Tyresta. Under sommaren tog vi också emot ett antal hästar för sommarbete.

Vi har sedan ett par år återtagit tidigare utarrenderade jordbruksmarker i norra Tyresta. Dessa är till vissa delar eftersatta gällande skötsel och hävd, men istandsättning pågår. Vi har under 2024 initierat arbetet med att öka antalet djur för att på sikt kunna återta igenväxande marker i Tyresta by, i norr och i öster (Åva, Styvnäset) genom röjningsarbete följt av en aktiv betesdrift. En intensiv samverkan mellan den nya verksamhetskoordinatoren på gård och den nyutnämnda koordinatoren för naturvård har lagt grunden för denna positiva utveckling.

Gården samverkar också med Lanthandeln och ökningen av antalet djur kommer på sikt att leda till ökade intäkter från vår försäljning av gårdens produktion. Vi har bytt slakteri och har engagerat en ny djurtransportör.

Vi har bytt ut den dieseldrivna gårdstraktorn mot en eldriven, ett litet bidrag till den gröna omställningen.

Årets skörd av djurfoder har varit god. Vi har använt oss av en jordbruksentreprenör som kommer in med moderna och effektiva maskiner. Förfarandet har MBL-förhandlats i enlighet med kollektivavtalens regelverk.

Stiftelsen har under året fortsatt att driva lanthandeln och logiverksamheten i egen regi. Lanthandeln har erbjudit besökarna möjlighet att köpa och grilla korv och tjäna dessutom som kanal för att sälja det ekologiska naturbetesköttet som produceras av Tyresta gård. Logiverksamheten bedrivs dels i Janssongårdens arbetarbostad, i Lillgården, på Styvnäset samt i Stensjödal. I Stensjödal används den gamla Mjölnearbostaden från 1700-talet för övernattningsgrupper, företrädesvis skolklasser, som besöker nationalparken. Initiativet har tagits emot väl av våra besökare och antalet gäster har ökat. Nytt för i år är att vi har rustat upp Janssongårdens boningshus till att kunna erbjuda plats för konferenser med upp till 12 deltagare. Till konferenser kan vi koppla guide turer i nationalparken och på Tyresta gård.

Samverkan och information

Vi är beroende av att samverka med vår omvärld och de aktörer som finns där, inte minst i vårt närområde. Stiftelsen får sedan ett par år en förvaltningsersättning från Stockholms stad samt Haninge och Tyresö kommuner, då verksamheten gynnar kommunernas attraktivitet och dess invånare.

Vi har haft dialoger med många intressenter; med boende och hästägare i Tyresta by, med scouter, naturskyddsföreningar, orienterare, jaktarrendatorer och fiskare. Vi har diskuterat samverkansfrågor med

företrädare för Stockholms stad, närpolisen, Tyresö och Haninge kommuner, jaktlag och kommunjägare samt Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Stiftelsen ingår i grannsamverkan för byn och företräder staten som markägare i möten med vägföreningar i naturreservatet.

Vissa aktiviteter i Tyresta är samrådspfiktiga enligt skötselplanen. Vi har under året fortsatt att implementera den förenklade processen för samråd. Eftersom Stiftelsen inte är en myndighet kan vi inte genomföra samråd i sin verkliga betydelse, men målet är att skapa en aktiv dialog med aktörerna så att aktiviteterna utförs inom ramen för områdets föreskrifter och att de inte riskerar att strida med syftet för Tyresta nationalpark och naturreservat. För verksamheter som kräver dispens hänvisar vi till tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen.

Enligt vår kommunikationsstrategi ska Stiftelsens kommunikation bidra till fördjupade relationer med besökarna och öka upplevelsevärde av Tyresta nationalpark och dess omgivningar. Vi vill skapa större förståelse och engagemang för naturskydd och värde av en nationalpark samt fördjupad känsla för och kunskap om naturen.

Naturum fungerar som stiftelsens kommunikationsavdelning och har jobbat med hemsida och övriga digitala kanaler samt enklare layoutarbeten av program mm. Men sociala medier och hemsida har bortprioriterats under delar av året pga resursbrist.

Sammanfattningsvis kommunicerar vi följande områden/budskap och målgrupperna är de som själva har valt att följa oss på sociala medier eller besöka vår hemsida. Kommunikationen sker löpande och efter behov.

- Aktiviteter som besökarna kan delta i.
- Naturvård/förvaltningens arbete.
- Händelser (tex stormfällda träd, halka, eldningsförbud).
- Föreskrifter.
- Naturen.
- Se och göra i Tyresta.

Vidare använder vi oss av egna kanaler som hemsida, facebook, Naturkartan och Instagram samt gratis kalendarier i lokaltidningar och dagstidningar. Vi lägger också ett stort värde vid att arrangera aktiviteterna tillsammans med en extern aktör eller i samband med särskilda dagar. Under de senaste åren annonserar vi via facebook till riktade målgrupper. Den viktigaste kommunikationen kanske trots allt sker på plats i vårt besökarcenter naturum med 63 000 besökare 2024. Det är en nedgång från rekordåret 2019 då vi tog emot 100 000 besökare. Vi hade 80 000 besökare 2023. De låga besöksiffrorna beror delvis på att vädret varit ogynnsamt under kritiska perioder, men också på att vi haft stängt fler måndagar, men även en del tisdagar, samt enbart haft öppet under helger och lov under lågsäsong i november och december. Detta är en konsekvens av de minskade anslagen och antalet öppettid dagar har minskat från 319 dagar år 2023 till 277 dagar år 2024.

Kunskapsuppbyggnad och nätverksarbete

För att utöka kompetensen och följa utvecklingen inom våra ansvarsområden, har personal deltagit i flera webinarier, seminarier, kurser och träffar för förvaltare och naturumföreståndare. Vi har haft besök av delegationer från Kosovo och Georgien. Vi har varit i Almedalen och diskuterat naturvård och friluftsliv, vi har haft besök av en partigrupp från Riksdagens Miljö- och Jordbruksutskott.

Inom ramen för entréprojektet har vi räknare av fordon och gående/cyklister till Tyresta by samt gående vid Stensjödal och Grändalen. Med approximationer och extrapolering kan vi uppskatta att antalet besökare under 2024 uppgår till cirka 1,3 miljoner varav närmare 650 000 till nationalparken och lika många till naturreservatet. Våra data befäster att besökarnivåerna har minskat marginellt men fortsatt ligger på en hög nivå.

Naturum

Naturums uppdrag är att visa vägen ut och vi har under hela året fortsatt vår verksamhet med fokus på naturvägledning.

Det totala antalet besökare till Tyrestaområdet är ungefär 1,3 miljoner per år. Hösten är Tyrestas stora högsäsong. Men för naturums del har vi som flest besökare i juli, och vi tror att det är många utländska turister som står för denna ökning. Utländska Stockholmsturister på dagsbesök i Tyresta är en allt vanligare grupp, men som vi saknar statistik för. Stockholm marknadsför sig som grön huvudstad och destination som har nära både till skärgård och andra grönområden. Tyresta är ett givet besöksmål som nationalpark och med möjlighet att resa med kollektivtrafik. Turisterna kommer från många olika europeiska länder.

Under året har vi arbetat med att nå fler skolor, som en del i ett flerårigt mål att nå 150 skolklasser per år. 2024 tog vi emot 86 skolklasser, 2023 var det 73st och 2022 63st. Till 2026 siktar vi på 100 st. Vi har infört ett nytt bokningssystem under året för att förenkla bokningsprocessen för skolorna, och för oss. Vi har uppdaterat våra guidningar för att bli ännu bättre, med förhoppningen att skolor ska vilja boka turer hos oss nästa år igen. Som främsta åtgärd har vi fortsatt att erbjuda guideade turer alla vardagar, trots minskade anslag med minskade öppettider till följd. Skolklasser är en särskilt prioriterad målgrupp enligt våra riktlinjer.

Ett övergripande mål inom Stiftelsen Tyrestaskogen har under året varit att lyfta naturvägledning och kommunikation om biologisk mångfald och om Tyrestas naturvårdsarbete. Där har naturum en viktig roll. Under året har vi på temat genomfört vårt slättergille för fjärde året i rad, med 75 deltagare- rekord! Vi har kommunicerat om naturvård i våra sociala medier (instagram och facebook), samt haft träffar med föreningar med intresse för naturvård och inlett samarbete kring praktiska naturvårdsaktiviteter, ett arbete som fortsätter under 2025.

Ett tredje mål för 2024 var att nå fler besökare med naturvägledning utomhus genom att "flytta ut" naturum, alltså erbjuda naturvägledning inne i nationalparken, och vid andra entréer än huvudentrén. Bakgrunden är att det ofta leder till kvalitativ naturvägledning när vi möter besökare utomhus- besökarna stannar länge och utforskar och ställer mycket frågor. Konceptet byggde på den bemanningssituation vi hade 2023 och fick bromsas då vi inte kunde ha samma bemanning under året. Vi prövade konceptet i en mindre skala genom "pop-up-naturum" under helger under sommaren, två timmar åt gången. Det visade sig vara mycket jobb att flytta med material ut för ett relativt kort pass, och vi kommer inte att ha kvar konceptet sommaren 2025.

Sommarlovsaktiviteten fungerade bra! Vi hade naturspaning med antingen lappar, kikare eller håvar i händerna på barnen, och personalen för dagen fick själva välja vilken aktivitet de ville genomföra. Jobbade man väldigt mycket under sommaren var det tacksamt att kunna varva mellan tre olika aktiviteter, och jobbade man enstaka dagar räckte det att förbereda en aktivitet. Aktiviteterna var uppskattade hos våra besökare som i flera fall återkom för att det varit så roligt.

Under höstlovet hade vi tema "läs-lov" med en ny myshörna på naturum, ett stort utbud av nya barnböcker i vår butik och en litteraturvandring i nationalparken varje dag på tema "Ronja Rövardotter". Vi läste ur boken, lekte lekar och upptäckte naturen med inspiration från bokens händelser. Till exempel utforskade vi vitmossa som Ronja använder som sårförband i boken, och prövade att leka rövarband (alla barn) och röva från förbipasserande handelsresande (föräldrar).

Vi har under året haft pysselbord med naturtema alla lov och även många helger, där vi vävt samman pyssel och naturvägledning. Det har varit mycket välbesökt och fått många positiva kommentarer från besökare. Många stannar mycket länge i naturums utställning för att pyssla, och ofta ger det de vuxna i sällskapet möjlighet att se utställningen mer noggrant då barnen är uppslukade av pysselbordet. En utmaning är att hitta så miljövänligt pysselmaterial som möjligt.

Incidenter och överträdelser

Med tanke på det stora antalet besök i Tyrestaområdet, lättillgängligheten och det tätortsnära läget, kan antalet olyckor, brott och andra incidenter trots allt betraktas som lågt.

Dock har mängden skräp, avfall och latrin ökat sedan pandemin, likaså antalet överträdelser mot föreskrifterna. Nya stigar bildas snabbt här och var och markslitage är påfallande på många platser. De tillåtna tält och eldrastplatserna i nationalparken fylls ofta upp av besökare, vid flera tillfällen har vi räknat långt över 100 tält i nationalparken. Trängseln leder till att tält slås upp och eldning sker där så inte är tillåtet och det är inte ovanligt att ved tas ur urskogen. Nationalparksförvaltningen river spontana eldstäder så gott som dagligen året runt. Vi har satt upp temporära skyltar om eldnings- och tältförbud på "hotspots" i nationalparken. Vi har fått hjälp med preventiv brandspaning av den ideella organisationen Swedish Rescue Drones. Lösa hundar, otillåten ridning och terrängcykling på stigar är annars de vanligaste överträdelserna mot föreskrifterna. Dumpningar av skräp och bilar är inte ovanligt. Som motåtgärd har vi ökat vår tillsyn med ett fokus på kvällar och helger under högsäsong.

FLERÅRSÖVERSIKT

Beloppen i flerårsöversikten är angivna i tusental kronor om inte annat anges.

	2401-2412	2301-2312	2201-2212	2101-2112
Bidrag och ersättningar	12 063	14 125	19 055	15 638
Övriga intäkter	5 023	3 710	3 942	2 157
Rörelseresultat	-1 511	-3 106	-1 165	-330
Årets resultat	3 053	5 117	-11 117	7 925
Direktavkastning %	4	4	3	3
Totalavkastning %	7	15	-14	12

Direktavkastning: Utdelningar och ränteintäkter i procent av ingående värden för finansiella anläggningstillgångar.

Totalavkastning: Utdelningar och ränteintäkter samt årets värdeförändring för finansiella tillgångar i procent av ingående värde för finansiella anläggningstillgångar.

Medel att disponera:

Balanserat resultat	27 865 267
Årets resultat	3 052 621
Summa	30 917 888

Förslag till disposition:

Återförs till fond för verkligt värde	11 891 823
Balanseras i ny räkning	19 026 065
Summa	30 917 888

Stiftelsens resultat och ställning framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

RESULTATRÄKNING

1

		2024-01-01 2024-12-31	2023-01-01 2023-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändring m.m.			
Erhållna ersättningar och bidrag		12 061 866	14 125 224
Försäljning		3 664 472	3 093 760
Hysesintäkter		1 315 234	553 347
Övriga rörelseintäkter		128 599	52 672
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		17 170 171	17 825 003
Rörelsekostnader			
Material och köpta tjänster		-4 247 543	-5 854 503
Övriga externa kostnader	2	-3 644 691	-4 173 924
Personalkostnader	3	-9 827 419	-9 998 219
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-961 995	-903 891
Summa rörelsekostnader		-18 681 648	-20 930 537
Rörelseresultat		-1 511 477	-3 105 534
Finansiella poster			
Resultat från finansiella tillgångar		5 088 732	7 812 465
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	4	369 973	322 251
Räntekostnader och liknande resultatposter		-138 632	-22 483
Summa finansiella poster		5 320 073	8 112 233
Resultat efter finansiella poster		3 808 596	5 006 699
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfond		-467 000	121 464
Summa bokslutsdispositioner	5	-467 000	121 464
Resultat före skatt		3 341 596	5 128 163
Skatter			
Skatt på årets resultat		-288 977	-11 067
Årets resultat		3 052 619	5 117 096

BALANSRÄKNING

1

		2024-12-31	2023-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	6	146 520	164 102
Inventarier, verktyg och installationer	7	1 423 352	2 123 677
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		<i>1 569 872</i>	<i>2 287 779</i>
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Räntefonder	8	9 510 532	8 816 755
Aktiefonder	9	27 174 083	27 177 516
Företagsobligationer	10	14 984 455	14 175 913
Stiftelsekonsortiet GIVA	11	17 927 311	16 997 411
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		<i>69 596 381</i>	<i>67 167 595</i>
Summa anläggningstillgångar		71 166 253	69 455 374
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager m.m.</i>			
Lager jordbruk		456 418	309 873
Färdiga varor och handelsvaror		336 740	311 705
<i>Summa varulager m.m.</i>		<i>793 158</i>	<i>621 578</i>
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		62 824	565 335
Aktuella skattefordringar		283 806	610 994
Övriga fordringar		588 108	540 729
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		292 307	167 104
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		<i>1 227 045</i>	<i>1 884 162</i>
<i>Kassa och bank</i>			
Kassa och bank		8 415 070	5 652 205
<i>Summa kassa och bank</i>		<i>8 415 070</i>	<i>5 652 205</i>
Summa omsättningstillgångar		10 435 273	8 157 945
SUMMA TILLGÅNGAR		81 601 526	77 613 319

16(23)

		2024-12-31	2023-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Stiftelsekapital		39 000 000	39 000 000
Reservfond		5 650 000	5 650 000
<i>Bundet eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>		<i>44 650 000</i>	<i>44 650 000</i>
<i>Fritt eget kapital</i>			
	12		
Fond för verkligt värde		11 891 823	10 370 714
Balanserad vinst eller förlust		15 973 444	12 377 457
Årets resultat		3 052 621	5 117 096
<i>Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>		<i>30 917 888</i>	<i>27 865 267</i>
Summa eget kapital		75 567 888	72 515 267
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond		2 491 116	2 024 116
Summa obeskattade reserver	13	2 491 116	2 024 116
Långfristiga skulder			
	14		
Övriga skulder till kreditinstitut		–	124 990
Summa långfristiga skulder		–	124 990
Kortfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut		123 934	202 548
Förskott från kunder		14 573	8 928
Leverantörsskulder		1 703 372	1 234 722
Övriga skulder		291 488	313 272
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 409 155	1 189 476
Summa kortfristiga skulder		3 542 522	2 948 946
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		81 601 526	77 613 319

NOTER

Not 1 ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR

Redovisnings- och värderingsprinciper

Valt regelverk

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 (K3).

Tillämpade principer är oförändrade jämfört med föregående år. De viktigaste redovisnings och värderingsprinciperna som har använts vid upprättande av årsredovisning sammanfattas nedan.

Intäktsredovisning

Erhållna ersättningar och bidrag avser statliga- och kommunala medel till verksamheter som Stiftelsen Tyrestaskogen bedriver på uppdrag av myndigheter. Ett bidrag eller ersättning intäktsredovisas i den period som ersättningen avser. Intäktsredovisning sker endast när den med hög grad av sannolikhet kan antas att bidraget eller ersättningen inte kommer att återkrävas. Villkorade bidrag skuldföres tills dess att de utgifter som bidraget skall täcka, uppkommer. Övriga intäkter omfattar försäljning av varor och tjänster, ersättning för guidningar i naturum samt hyresintäkter.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn tagen till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

Byggnader och mark 3%

Inventarier och maskiner 20%

Finansiella instrument och värdepappersinnehav

Stiftelsens värdepappersinnehav anses vara långfristigt och redovisas därför som en finansiell anläggningstillgång.

Dessa tillgångar utgörs av andelar i Kammarkollegiets företagsobligationer, aktie- respektive räntefond, stiftelsekonsortiet GIVA och värderas till verkligt värde.

Den realiserade värdeförändringen redovisas i resultaträkningen som resultat från finansiella tillgångar. Motsvarande belopp redovisas inom det egna kapitalet som fond för verkligt värde.

Varulager

Varulager redovisas enligt lägsta värdets princip, dvs till det lägsta anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Anskaffningsvärdet inkluderar alla utgifter som är hänförligast till tillverkningen. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in,- först ut principen.

Djurlager

Djur i jordbruk anses som en lagertillgång. Djurlager tas upp till minst 85% av den genomsnittliga produktionsutgiften för djuren behöver dock inte i något fall tas upp till ett högre värde än det som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde. Om den genomsnittliga produktionsutgiften inte motsvarar anskaffningsvärdet, ska djuret tas upp till lägst 85% av det lägsta av anskaffningsvärdet och försäljningsvärdet.

Inkomstskatt

Inkomstskatt utgörs av aktuell skatt och redovisas i resultaträkningen. Aktuella skattefordringar och skatteskulder kvittas i de fall det finns en legal kvittningsrätt.

Not 2	Leasingkostnader	2024	2023
	Leasingkostnader	17 562	41 909
		17 562	41 909

Not 3	Personal	2024	2023
	<i>Löner och andra ersättningar</i>		
	VD samt övriga anställda	6 868 766	6 934 731
	<i>Totala löner och andra ersättningar</i>	<i>6 868 766</i>	<i>6 934 731</i>
	<i>Sociala kostnader och pensionskostnader</i>		
	Sociala kostnader	2 707 890	2 699 556
	(varav pensionskostnader)	541 457	551 277
	<i>Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader samt pensioner</i>	<i>9 576 656</i>	<i>9 634 287</i>
	Medelantalet anställda	12	13
	<i>Medelantalet anställda</i>	<i>12</i>	<i>13</i>

Not 4	Räntekostnader, ränteintäkter och liknande resultatposter hänförliga till koncernföretag	2024	2023
	Förvaltningskostnader Kammarkollegiet	-123 471	–
	Räntekostnader	-14 408	-22 377
	Ränteintäkter	357 505	321 643
	<i>Summa</i>	<i>219 626</i>	<i>299 266</i>

Not 5	Bokslutsdispositioner	2024	2023
	<i>Periodiseringsfond</i>		
	Avsättning till periodiseringsfond	467 000	–
	Återföring av periodiseringsfond	–	-121 464
	<i>Summa förändring av periodiseringsfond</i>	<i>467 000</i>	<i>-121 464</i>
	<i>Summa bokslutsdispositioner</i>	<i>467 000</i>	<i>-121 464</i>

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

Not 6	Byggnader och mark	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Utgående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Ingående avskrivningar	-455 915	-438 333
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Årets avskrivningar	-17 582	-17 582
	Utgående avskrivningar	-473 497	-455 915
	Redovisat värde	146 520	164 102

Not 7	Inventarier, verktyg och installationer	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	7 712 997	7 565 938
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	244 088	147 059
	Utgående anskaffningsvärden	7 957 085	7 712 997
	Ingående avskrivningar	-5 589 320	-4 703 010
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Årets avskrivningar	-944 413	-886 310
	Utgående avskrivningar	-6 533 733	-5 589 320
	Redovisat värde	1 423 352	2 123 677

Not 8	Räntefonder	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	9 123 894	8 917 135
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	576 376	206 759
	Utgående anskaffningsvärden	9 700 270	9 123 894
	Ingående nedskrivningar	-307 139	-527 337
	<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
	Årets nedskrivningar	117 401	220 198
	Utgående nedskrivningar	-189 738	-307 139
	Redovisat värde	9 510 532	8 816 755

Not 9	Aktiekonsoriet Spiran	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	18 435 955	18 767 253
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	–	32 497
	Försäljningar/utrangeringar	-617 273	-363 795

20(23)

STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

815601-0624

Utgående anskaffningsvärden	17 818 682	18 435 955
Ingående nedskrivningar	8 741 561	–
<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
Återförda nedskrivningar på försäljningar resp. utrangeringar	613 840	5 847 058
Årets värdeförändring	–	2 894 503
Utgående nedskrivningar	9 355 401	8 741 561
Redovisat värde	27 174 083	27 177 516

Not 10	Företagsobligationer	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	14 649 278	14 324 042
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	449 788	325 236
	Utgående anskaffningsvärden	15 099 066	14 649 278
	Ingående värdeförändring	-473 365	-1 189 537
	<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
	Årets värdeförändring	358 754	716 172
	Utgående värdeförändring	-114 611	-473 365
	Redovisat värde	14 984 455	14 175 913

Not 11	GIVA	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	15 368 258	15 347 878
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	22 631	20 380
	Utgående anskaffningsvärden	15 390 889	15 368 258
	Ingående värdeförändring	1 629 153	–
	<i>Förändringar av nedskrivningar</i>		
	Återförda nedskrivningar på försäljningar resp. utrangeringar	–	280 678
	Årets värdeförändring	907 269	1 348 475
	Utgående värdeförändring	2 536 422	1 629 153
	Redovisat värde	17 927 311	16 997 411

Not 12	Resultatdisposition
--------	---------------------

Medel att disponera

Fond för verkligt värde	11 891 823
Balanserat resultat	15 973 444
Årets resultat	3 052 621
Summa	30 917 888

Förslag till disposition

Balanseras i ny räkning	30 917 888
Summa	30 917 888

Not 13	Obeskattade reserver	2024-12-31	2023-12-31
--------	----------------------	------------	------------

Periodiseringsfonder

Beskattningsår 2020	605 116	605 116
Beskattningsår 2021	979 000	979 000
Beskattningsår 2022	440 000	440 000
Beskattningsår 2024	467 000	–
<i>Summa periodiseringsfonder</i>	<i>2 491 116</i>	<i>2 024 116</i>

<i>Summa obeskattade reserver</i>	<i>2 491 116</i>	<i>2 024 116</i>
-----------------------------------	------------------	------------------

Not 14	Långfristiga skulder	2024-12-31	2023-12-31
--------	----------------------	------------	------------

Av nedanstående skuld förfaller inget belopp till betalning efter fem år.

De Lage Finans AB	–	85 008
Santander consumer bank	–	39 982

UNDERSKRIFTER

Tyresta

Johanna Lindgren
Styrelseordförande

Björn Carlberg

Emma Pöppel

Hans Berglund

Kent Johansson

Marietta de Pourbaix-Lundin

Mathias Tegnér

Ninni Lundblad

Raisa Lång Velazco

Roger Gusthage

Vår revisionsberättelse har lämnats

Maaria Martin Vivaldi
Auktoriserad revisor

Thomas Bengtsson
Lekmannarevisor

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 23 pages before this page
Dokumentet inneholder 23 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 23 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 23 sider før denne side

Detta dokument innehåller 23 sidor före denna sida

authority to sign	asemavaltuus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmitteckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 24 pages before this page
Dokumentet inneholder 24 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 24 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 24 sider før denne side

Detta dokument innehåller 24 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

Revisionsberättelse

Till styrelsen i STIFTELSEN TYRESTASKOGEN

Org.nr. 815601 - 0624

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för STIFTELSEN TYRESTASKOGEN för år 2024.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av STIFTELSEN TYRESTASKOGENS finansiella ställning per den 31 december 2024 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att styrelsen fastställer resultaträkningen och balansräkningen för stiftelsen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige

alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste

också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för STIFTELSEN TYRESTASKOGEN för år 2024 samt av förslaget till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att styrelsen disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen. Enligt min uppfattning har styrelsen ledamöter inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust.

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad

av säkerhet kunna bedöma om någon ledamot av styrelsen i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försumelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med stadgarna.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen, eller att ett förslag till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust inte är förenligt med stadgarna.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av stiftelsens vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande stiftelsens vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med stadgarna.

Stockholm, enligt datum som framgår av elektronisk signering.

Maaria Martin-Vivaldi
Auktoriserad revisor

Till styrelsen i stiftelsen Tyrestaskogen (815601-0624)

Till fullmäktige i Stockholms stad, för kännedom

Revisionsberättelse för stiftelsen Tyrestaskogen år 2024

Uttalande

I min granskning har jag inte funnit något väsentligt som motsäger att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelselag (1994:1220) och årsredovisningslag (1995:1554) samt stiftelsens urkund och stadgar. För fullständig bedömning hänvisar jag till den auktoriserade revisorns revisionsberättelse.

Grund för uttalande

Jag har utfört en översiktlig granskning av stiftelsens årsredovisning för 2024 och har tagit del av styrelsens handlingar. Granskningen är inte så ingående eller så omfattande som behövs för en fullständig revision. Jag uttalar mig med begränsad säkerhet, då det kan finnas väsentliga brister eller avvikelser som jag inte har identifierat.

Som revisor i stiftelsen har jag att utföra revision enligt stiftelselag, god sed och reglemente för stadsrevisionen i Stockholms stad (2020:17). Enligt reglementet ska fullmäktige och revisorskollegiet i Stockholms stad se till att det finns tillräcklig budget och biträde av sakkunniga för granskningen.

Då budget och biträde inte har stått till förfogande för uppdraget och då gällande ansvarsförsäkring förefaller att inte täcka hela det formella ansvaret så har jag påtalat bristande förutsättningar för en tillräcklig revision.

Övrigt

Jag har informerat styrelse, vd och auktoriserad revisor om betydelsefulla iakttagelser. Stadsrevisorn och stiftelsens ledning har kontakter om att skapa bättre förutsättningar för revisionen.

Stockholm, 2025-05-28

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Thomas Bengtsson".

/Thomas Bengtsson/

Revisor i stiftelsen (annan, icke-kvalificerad lekmannarevisor), utsedd av Stockholms stad